

Mgr Wiktoria Michałkiewicz
Instytut Socjologii UJ

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Komunikacja jako płaszczyzna wykluczenia. Metafora ‘Domu Ludu’ w dyskursie nacjonalistycznym we współczesnej Szwecji”. („Communication as an areas of exclusion. The metaphor ‘People’s Home’ in the nationalist discourse in contemporary Sweden”).

Celem rozprawy była próba skonstruowania kontekstu zmiany społecznej w nowoczesności i ponowoczesności w komunikacji, w obszarze szwedzkiej tożsamości narodowej i szwedzkiego nacjonalizmu, przez pryzmat dyskursywnej analizy metafory „Domu Ludu”. W rozprawie przyjęto założenie, że tożsamość narodowa w ponowoczesności jest kształtowana w obszarze komunikacji. Skoncentrowałam się na szczególnej roli kreatywnego narzędzia języka, jakim jest metafora, w procesach konstruowania i podtrzymywania procesów tożsamościowych. Przedmiotem mojego zainteresowania była metafora „Domu Ludu” i jej rola w tworzeniu (i odtwarzaniu) szwedzkiej tożsamości narodowej w polityce szwedzkiej socjaldemokracji od lat 30. XX wieku oraz kluczowa rola tej metafory w dyskursie nacjonalistycznym partii Szwedzkich Demokratów. Perspektywa, którą obrałam uzasadnia wybór teoretyczny, jakim jest zastosowanie koncepcji „metafor konceptualnych” opracowanej przez George’a Lakoffa i Marka Johnsona. Z uwagi na fakt, że metafora funkcjonuje jako element dyskursu, jako metodę badawczą przyjąłam Historyczną Analizę Dyskursu (HAD) i Krytyczną Analizę Dyskursu (KAD). Wykorzystałam koncepcję czteropoziomowego kontekstu Ruth Wodak, dzięki czemu zrealizowałam jeden z celów badawczych, jakim było uzgodnienie metody analizy dyskursu z teorią komunikacji Niklasa Luhmanna. Należy podkreślić, że celem pracy nie była analiza zależności na poziomie dyskursu, ale próba uchwycenia szerszego kontekstu zmiany społecznej w nowoczesności i ponowoczesności, w kontekście szwedzkiej tożsamości narodowej i szwedzkiego nacjonalizmu. Cel ten zrealizowałam analizując metaforę „Domu Ludu” na trzech poziomach.

Pierwszy przeanalizowany poziom to oddziaływanie metafory „Domu Ludu” w użyciu Partii Socjaldemokratycznej i związane z tym użyciem przekształcenia tożsamościowe, społeczne i systemowe w Szwecji w kontekście historycznym. Drugim poziomem analizy było badanie odradzającego się nacjonalizmu we współczesnej Szwecji. Na tym etapie podjęłam się rekonstrukcji znaczeń nadawanych metaforze „Domu Ludu” przez nacjonalistyczną partię Szwedzkich Demokratów. Finalnie, na podstawie badań empirycznych, na które składają się wywiady pogłębione z członkami i sympatykami partii Szwedzkich Demokratów, przeanalizowane zostało funkcjonowanie metafory „Domu Ludu” w dyskursie nacjonalistycznym jako narzędzia wykluczenia w komunikacji, w kontekście teorii Niklasa Luhmanna.